

АНОТАЦІЯ

Іванчук С.-І. Р. Вокальна творчість Ірини Маланюк у контексті європейської музичної культури ХХ століття — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту (дисертація) на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). — Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2024.

Зміст анотації

Поданий до захисту науково-творчий проєкт присвячений розкриттю біографії, життєдіяльності, характеристиці виконавського стилю та аналізу репертуару Ірини Маланюк¹ (1919-2009), однієї з найвизначніших українських співачок ХХ століття.

Актуальність теми дослідження. В історії української музичної культури, вокального виконавства ще багато питань потребують наукового дослідження. Недостатньо вивчена діяльність багатьох митців, зокрема й Ірини Маланюк – всесвітньо відомої оперної і камерної співачки, педагога, творчість якої проклала нові шляхи у розвитку національного вокального мистецтва. Її художня спадщина збережена у звукозаписах, оцінена у відгуках сучасників, мемуарній літературі, однак досліджена ще не достатньо. Зокрема, потребують осмислення її життя і творчість, особливості виконавського стилю, репертуару, володіння різноманітними техніками, значний внесок у процеси інтеграції українського вокального мистецтва в європейський культурний простір.

Усе це зумовлює актуальність теми науково-творчого проєкту «Вокальна творчість Ірини Маланюк у контексті європейської музичної культури ХХ століття».

Об'єкт наукового дослідження – життєтворчість видатної української оперної і камерної співачки, педагога Ірини Осипівни Маланюк-Бааш.

Предмет дослідження – особливості вокально-виконавського стилю та репертуару співачки.

¹ Тут і далі використовується сценічне ім'я співачки Іра Маланюк.

Мета дослідження – на матеріалі аудіозаписів розглянути творчість Ірини Маланюк, особливості її вокально-виконавського стилю, репертуар, специфіку інтерпретації творів.

Мета дослідження зумовила такі **завдання**:

- опрацювати архівні, наукові, музично-критичні матеріали про діяльність Ірини Маланюк;
- розкрити етапи становлення таланту і професійної майстерності співачки, еволюцію її вокально-виконавського стилю, шлях до європейського визнання та слави;
- на основі віднайдених документів розкрити окремі сторінки біографії, родоводу співачки;
- здійснити аналіз зразків репертуару Ірини Маланюк, розкрити неповторність її виконавського стилю.

Методи дослідження: в науковому обґрунтуванні застосовано системний підхід, який перелбчає музично-історичний, культурологічний, аналітичний та стилістико-виконавський методи аналізу, компаративний підхід для дослідження виконань й аудіозаписів Ірини Маланюк.

Наукове обґрунтування творчого проєкту містить вступ, основну частину – три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки.

Перший розділ – «Постать Ірини Маланюк: походження, родовід, етапи навчання» – написаний на основі відомих та маловідомих матеріалів, а також архівних документів, які зберігаються в Україні, Австрії і Польщі. Наведено відомості про родовід Ірини Маланюк, її вокальну освіту.

У другому розділі – «Інтеграція львівської вокально-виконавської школи в європейську музичну культуру (на прикладі життєтворчості Ірини Маланюк)» – розкрито вплив на професійне становлення співачки галицьких музичних традицій в їх історичній генезі і творчій взаємодії напрямів львівської вокальної школи, а також роль Адама Дідура, одного з провідних співаків і педагогів кінця XIX – першої половини XX століть.

У третьому розділі – «Вокально-виконавська творчість та педагогічна діяльність Ірини Маланюк» – охарактеризовано мистецтво оперної і камерної

співачки, її педагогічну працю, проаналізовано жанрово-стильову різноманітність виконавського репертуару, що містить твори композиторів кількох епох: від бароко і романтизму до ХХ століття – Р. Вагнера, Р. Штрауса, Г. Бартока, З. Кодая, Д. Гершвіна. Проаналізовано арії Дорабелли з опери «Так чинять всі», Керубіно з опери «Весілля Фігаро», арію та рондо Секста з опери «Милосердя Тита» В. А. Моцарта, речитатив і арію Леонори з опери Г. Доніцетті «Фаворитка», арію Октавіана з опери «Кавалер троянди» Р. Штрауса та солоспіви українських композиторів. Саме вони, поряд з виконанням опер Р. Вагнера, якнайкраще демонструють унікальність таланту і високий професіоналізм Ірини Маланюк.

Завдяки порівняльному аналізу наявних аудіо записів, виявлено індивідуальні особливості їх інтерпретацій, майстерне поєднання академічного виконавського стилю й емоційної відкритості, глибокої проникливості, відсутність надмірної афектації, а також раціональну виваженість у розкритті глибинних психологічних станів, в наскрізній побудові драматургії цілого. Зафіксовані в аудіозаписах виконання, які Іра Маланюк здійснювала спільно з визначними диригентами епохи Гербертом фон Караяном, Гансом Сваровським, Йозефом Кайльбертом, Францом Маршалеком, Ернесто Барбіні та іншими провідними європейськими музикантами, надали можливість глибше охарактеризувати її індивідуальний виконавський стиль, уміння досконало втілювати авторський задум і диригентську концепцію оперного спектаклю. Виконавському стилю Ірини Маланюк притаманні природня краса голови, висока культура звуку, рівне звучання голосу на повному діапазоні, багата палітра тембрових барв і динамічних нюансів, вишукана агогіка, чітка дикція, точне відтворення нотного тексту.

Рухливий, легкий від природи голос широкого діапазону, бездоганне володіння вокальною технікою надали змогу співачці виконувати партії, написані для мецо-сопрано і контральто. Велика працездатність, постійна жага творчого самовдосконалення й самореалізації сприяли стрімкому сходженню Ірини Маланюк до вершин професійної майстерності, забезпечили їй одне з

почесних місць в історії європейського вокального мистецтва XX – початку XXI століть.

Наукова новизна та особистий внесок здобувачки полягає в здійсненій на основі архівних документів реконструкції окремих подій і фактів біографії Ірини Маланюк, процесу її вокальної освіти, а також родинної спорідненості із Соломією Крушельницькою; уперше проаналізовані аудіозаписи і радіотрансляції зразків оперного та камерного репертуару співачки; розглянуто її діяльність в контексті культури української діаспори; розкрито значення творчої постаті Ірини Маланюк та її внеску у процеси інтеграції української культури в європейський музичний простір.

Практичне значення науково-творчого проєкту полягає в тому, що його матеріали можуть бути використані у навчальних курсах з історії української музики та історії вокального мистецтва, під час педагогічної та виконавської практик, а також сприяти збагаченню концертного репертуару. Шлях Ірини Маланюк до професійної майстерності, її виконавський досвід, набутий на сценах провідних театрів Європи, демонструють молодим співакам можливості для розкриття їхнього потенціалу, творчої самореалізації, відкривають перед виконавцями можливості для творчого пошуку. Унікальний сценічний досвід і репертуар Іри Маланюк буде сприяти розвитку концертно-педагогічної практики і спонукати до подальших наукових досліджень вокального мистецтва.

Ключові слова: життєтворчість Ірини Маланюк, музична династія Крушельницьких, львівська вокально-виконавська школа, виконавський стиль, вокальна інтерпретація, універсальний тип співачки, європейський культурний контекст.

SUMMARY

Ivanchuk S.-I. R. Vocal creativity of Iryna Malaniuk in the context of European musical culture of the 20th century. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Scientific substantiation of the creative art project for obtaining the creative degree of Doctor of Arts in the specialty 025 "Musical Art" (field of knowledge 02

"Culture and Art"). – P. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 2024.

Abstract Content

The submitted scientific-creative project is dedicated to uncovering the biography, life activities, characteristics of the performance style, and repertoire analysis of Iryna Malaniuk (1919-2009), one of the most distinguished Ukrainian singers of the 20th century.

Relevance of the Research Topic. Many questions in the history of Ukrainian musical culture and vocal performance still require scientific research. The work of many artists, including Iryna Malaniuk – a world-renowned opera and chamber singer, and educator, whose work paved new paths for the development of national vocal art – remains insufficiently studied. Her artistic legacy, preserved in recordings and recognized in contemporaneous reviews and memoir literature, has not been thoroughly examined. Her life, creativity, performance style, repertoire, mastery of various techniques, and significant contribution to integrating Ukrainian vocal art into the European cultural space all require deeper understanding. This underscores the relevance of the scientific-creative project "Vocal Artistry of Iryna Malaniuk in the Context of European Musical Culture of the 20th Century."

Object of the Research - life and work of the outstanding Ukrainian opera and chamber singer and educator Iryna Osypivna Malaniuk-Baash.

Subject of the Research – the characteristics of the singer's vocal-performance style and repertoire.

Purpose of the Research - based on audio recordings, to examine Iryna Malaniuk's work, the features of her vocal-performance style, repertoire, and interpretation of works.

The purpose of the research has led to the following **objectives**:

- to study archival, scientific, and music-critical materials about Iryna Malaniuk's career;
- to uncover the stages of the singer's talent and professional mastery development, the evolution of her vocal-performance style, and her path to European recognition and fame;

- based on discovered documents, to reveal certain pages of the singer's biography and lineage;
- to analyze the repertoire samples of Iryna Malaniuk and disclose the uniqueness of her performance style.

Research Methods: the scientific rationale utilizes a systematic approach, including musical-historical, cultural, analytical, and stylistic-performance analysis methods, as well as a comparative approach to studying Iryna Malaniuk's performances and audio recordings. The scientific justification of the creative project includes an introduction, three chapters in the main part, conclusions, a list of sources, and appendices.

The first chapter "The Figure of Iryna Malaniuk: origins, ancestry and stages of education" is based on well-known and lesser-known materials, as well as archival documents preserved in Ukraine, Austria, and Poland. It provides information about I. Malaniuk's lineage and her vocal education. The second chapter "Integration of the Lviv vocal-performance school into European Musical Culture (Based on Iryna Malaniuk's Life and Work)" reveals the influence of Galician musical traditions on the singer's professional formation, their historical genesis, and the creative interaction of trends in the Lviv vocal school. It also discusses the role of Adam Didur, one of the leading singers and educators of the late 19th and early 20th centuries. The third chapter "Vocal-performance creativity and pedagogical activity of Iryna Malaniuk" characterizes the artistry of the opera and chamber singer, her pedagogical work, and analyzes the genre-stylistic diversity of her performance repertoire, which includes works by composers from various epochs: from Baroque and Romanticism to the 20th century – R. Wagner, G. Mahler, R. Strauss, B. Bartók, Z. Kodály, G. Gershwin. Detailed analysis is given to Dorabella's aria from the opera "Così fan tutte," Cherubino from "The Marriage of Figaro," Sextus' aria and rondo from "La clemenza di Tito" by W.A. Mozart, Leonora's recitative and aria from G. Donizetti's "La favorite," Octavian's aria from R. Strauss's "Der Rosenkavalier," and solo songs by Ukrainian composers. These pieces, along with Wagner's operas, best demonstrate I. Malaniuk's unique talent and high professionalism. Through comparative analysis of existing audio recordings, individual features of her interpretations have been identified,

revealing a masterful combination of academic performance style with emotional openness, deep insight, a lack of excessive affectation, and a rational approach to conveying profound psychological states, with consistent dramaturgical structure throughout. Recordings of performances that I. Malaniuk made with renowned conductors of the era, such as G. von Karajan and Swarowski, and leading European musicians, provided deeper insights into her individual performance style, her ability to profoundly embody the artistic vision and the conductor's concept of the opera, as well as her sense of ensemble. Her performance style is marked by a high culture of sound, even vocal tone across the full range, refined agogics, clear diction, precise reproduction of the musical text, and a rich palette of timbral colors and dynamic nuances.

A naturally mobile, light voice with a wide range, combined with impeccable vocal technique, enabled the singer to perform roles written for mezzo-soprano and contralto. Her immense work ethic, constant desire for creative self-improvement and self-realization contributed to I. Malaniuk's rapid ascent to the heights of professional mastery, securing her a place of honor in the history of European vocal art of the 20th and early 21st centuries.

Scientific Novelty and Personal Contribution of the Applicant lies in the reconstruction of certain events and facts from I. Malaniuk's biography, her vocal education, and her familial connection to Solomiya Krushelnytska, based on archival documents. For the first time, audio recordings and radio broadcasts of the singer's opera and chamber repertoire have been analyzed. The analysis of her performances in the context of the renewed Bayreuth Festival stylistics has been introduced into academic discourse. Additionally, her activities within the context of Ukrainian diaspora culture and her contribution to the processes of integrating Ukrainian culture into the European musical space have been examined.

Practical Significance of this scientific-creative project can be used in academic courses on the history of Ukrainian music and vocal art, during pedagogical and performance practices, as well as to enrich concert repertoire. Iryna Malaniuk's path to professional mastery and her performance experience on the stages of Europe's leading theaters demonstrate to young singers the possibilities for realizing their potential and

creative self-expression, while opening up opportunities for creative exploration. Her unique stage experience and repertoire will contribute to the development of concert-pedagogical practice and stimulate further scientific research into vocal art.

Keywords: life and work of Iryna Malaniuk, Krushelnytsky musical dynasty, Lviv vocal-performance school, performance style, vocal interpretation, universal singer type, European cultural context.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Іванчук, Соломія-Іванна Романівна. Загадки видатної української співачки Іри Маланюк у контексті Львівської вокальної школи // Третя Міжнародна науково-творча онлайн-конференція «Явище школи в музичному виконавстві та музикознавстві: історія та сучасність» / Тези конференції / Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 25.11.2021. Одеса: Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 2022. С. 23–26.

2. Іванчук, Соломія-Іванна Романівна. Родинна та мистецька генеалогія Іри Маланюк у контексті львівської вокально-виконавської школи // Музичне мистецтво і культура. 2022. Вип. 34, кн. 2. Одеса: Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 2022. С. 139–153.

3. Іванчук, Соломія-Іванна Романівна. Видатна українська співачка Іра Маланюк: нові знахідки та інтерпретації // Fine Art and Culture Studies. 2022. № 1. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. С. 9-16.

4. Іванчук, Соломія-Іванна Романівна. Соломія Крушельницька —Ірина Маланюк: спільне родинне коріння! // Музика: Український інтернет-журнал. Київ. 2022. 29.10.2022. URL: <https://mus.art.co.ua/solomiia-krushelnytska-iryna-malaniuk-spilne-rodynne-korinnia/> (дата звернення 15.01.2023).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту обговорено на засіданнях кафедри історії української музики та музичної фольклористики.

Матеріали дослідження викладено в доповідях на науково-творчих міжнародних та науково-практичній всеукраїнській конференціях:

1. Перша Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційність в традиціях та традиційність в інноваціях» (13-14.12.2020, Одеса, онлайн платформа Zoom).
2. Третя Міжнародна науково-творча онлайн-конференція «Явище школи в музичному виконавстві та музикознавстві: історія та сучасність» (25-26.11.2021, Одеса, онлайн платформа Zoom).
3. Всеукраїнська науково-практична конференція «100 років української культури в екзилі» (9–10.12.2021, Київ, онлайн платформа Zoom).
4. Міжнародна науково-практична конференція "Богатирьовські читання: школа теорії та практики" (17-19.03.2023, Харків, онлайн платформа Zoom).
5. Презентовано концертне виконання програми іспиту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва: «Вокальна творчість Ірини Маланюк у контексті європейської музичної культури ХХ століття». (15.08.2024 року, Львів).